

ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ ДО РОБОТИ З МУЗИЧНИМИ АНСАМБЛЯМИ

У статті розглянуто проблему підготовки студентів до роботи із шкільними самодіяльними музичними ансамблями. Зазначено головні особливості музично-аматорської діяльності, сутність понять музикант-аматор, дилетант, професіонал. Розглянуто зміст діяльності керівника музичного ансамблю та внесок фахових дисциплін у їх формування, їх визначення як фрагментарних. Обґрунтовано головні різновиди інтеграційних тенденцій: міжпредметні зв'язки, забезпечення навчально-координаційних процесів, застосування консолідаційного процесу та формування в студентів здатності до самостійного узагальнення й адаптації засвоєного змісту навчання до виконання нових специфічних завдань, пов'язаних із керівництвом музичними ансамблями.

Ключові слова: музичний ансамбль; Шкільна самодіяльність, керівництво музичним ансамблем, інтеграційні процеси, творчість

Однією з нагальних проблем сучасної світової педагогіки є забезпечення, поряд з якісною освітою та інтелектуальним розвитком шкільної молоді, її соціального виховання, здатності до орієнтацій у світі духовних, моральних цінностей. Ефективним шляхом педагогічного впливу на шкільну молодь є її залучення до активної музичної діяльності. Це пояснюється як властивостями самого музичного мистецтва, так і тим інтересом до музики, який відчуває переважна більшість учнів як молодшого, так і старшого шкільного віку.

Натомість ученими накопичено великий фактологічний матеріал, який підтверджує, що музичні враження по-різному впливають на розвиток і психологічний стан суб'єкта, починаючи з клітинного рівня і завершуючи інтелектуальними, емоційними, морально-духовними якостями особистості в залежності від якісних характеристик звукових феноменів, стилю, характеру художніх образів, ступеня їх художньої довершеності (Ш. Амонашвілі, Л. Бочкар'єв, Блинова, Ю. Гіппенрейтер, Л. Коваль, Кремльов, Г. Костюк, О. Гальперін, А. Макаренко, В. Сухомлинський, С. Хлеб'єк та ін.).

Все це свідчить про важливість як прямого, так і опосередкованого педагогічного керівництва самодіяльними формами музичної діяльності школярів.

Ефективність залучення школярів до самодіяльного ансамблевого музикування і здійснення його музично-виховного впливу у вокальних формах вивчали А. Козир, Л. Паньків, Т. М. Пляченко. В. Кузнецов, Л. Хлебникова. Можливість ефективної роботи в галузі аматорського інструментального музикування доведена педагогічним досвідом Карла Орфа і його послідовників, практикою сучасної музичної освіти в таких країнах, як Німеччина, Франція, Іспанія, Швеція, Індія, Австралія, дослідженнями українських учених Н. Білої, Б. Бриліна, Н. Кьон, Н. Штурман та ін. [1; 3; 5].

Певний досвід вокально-інструментальної підготовки аматорських колективів накопичений у

період надзвичайної популярності в 70-80 роках минулого століття так званих ВІА, що відображало масовий інтерес школярів і молоді до навчання гри на гітарі, ударних, клавішних інструментах, вокальному виконавству, однак цей емпіричний досвід вивчався, здебільшого, в культурологічних і соціологічних дослідженнях; праць методичного характеру нам виявити не вдалося [6].

Узагальнення досвіду педагогів-музикантів і сучасних соціологічних даних показало, що і сьогодні учні старшого шкільного віку відчувають значний інтерес до участі в музичних самодіяльних колективах, що зумовлено їхньою потребою у творчому самовираженні, тяжінням до неформального спілкування, пошуку шляхів самореалізації та підвищення престижу у своєму оточенні.

Серйозний інтерес щодо питань підготовки молоді до різних форм колективного музикування проявляє і китайська музично-педагогічна громадськість, що пояснюється тим, що, по-перше, в китайській культурі, починаючи з найдавніших часів, були розвинені традиції вокально-ансамблевого (унісонного) музикування; по-друге, в музичному мистецтві Китаю, з його характерним інтересом до тембрової барвистості і ритмічним багатством інструментального музикування, природним є інтерес до спільних форм інструментального виконавства; по-третє, китайський уряд приділяє посилену увагу залученню школярів до занять мистецтвом, музикою і всіляко підтримує організацію колективних форм музикування; по-четверте – в сучасному китайському суспільстві яскраво проявляється зростання духовних потреб китайського суспільства, тенденцій та інтересів до музично-ансамблевого музикування в типових для сучасної молоді формах [1].

Водночас сьогоднішні традиційні уроки музики і позакласна гурткова робота, як в Україні, так і в Китаї, не забезпечують ефективність формування у школярів навичок ансамблевого співу та гри на доступних любителям інструментах. Тому не дивно,

що світогляд значної кількості старшокласників у культурно-мистецькому просторі досить обмежений: школярі цікавляться переважно розважальним мистецтвом, модними течіями, що відрізняються примітивізмом, недосконалістю форм, а той антигуманістичними, поза-художніми, фізіологічно шкідливими характеристиками, як, наприклад, важкий рок, «блатний» репертуар, музика субкультур – готів, скінхедів та інших угруповань. Таким чином, виникають суперечності між потребою суспільства в розвитку культурно-дозвілєвої діяльності молоді як засобу профілактики асоціальних явищ, розвитку духовно-моральних орієнтирів школярів та недостатнього усвідомлення соціально-суспільної значущості використання потенціалу феномена самодіяльного музикування, недостатньою увагою педагогічної спільноти до ролі музичного мистецтва як шляху сприяння особистісному становленню шкільної молоді;

Варто зазначити, що інтереси й ціннісні орієнтири молоді впродовж кінця ХХ – початку ХХІ століть і особливо – останнього десятиріччя суттєво змінилися й урізноманітнилися: завдяки сучасним інформаційно-комунікативним технологіям доступними стали явища всесвітнього музичного простору; на жаль, цей простір заповнений здебільшого розважальними жанрами, поп-музикою далеко не безпечною з погляду музичного смаку й змістовності. Крім того, відбувається і стрімке поширення музично-видовищних конкурсів, у яких беруть участь аматори, що стимулює підвищений інтерес молоді до оволодіння навичками виконавства, найчастіше – у вигляді випробовування своїх можливостей у сфері поп-музики, естрадної пісні.

Сьогодні науковцями засвідчений факт того, що переважна більшість старшокласників відчуває інтерес до розважальних жанрів, до споживання музики, яке не прикладає духовних зусиль, роздумів і занурення в багатий, але непростий світ художніх переживань. Як результат, у значної частини молоді недостатньо сформовані критичне мислення, музично-смакові переваги і переконання; у них не формується імунітет проти низької якості музичних явищ; багато старшокласників охоче піддаються негативним впливам агресивної пропаганди шоу-бізнесу, а можливість позитивного впливу класичного музичного мистецтва на їхній духовний світ, інтереси і переваги істотно знижується [3; 7].

Дослідження вчених переконливо підтверджують, що аматорське музикування є цінним способом проведення вільного часу школярів, способом протистояння негативним спокусам, через які проходить значна частина сучасної молоді. Виходячи з цього, вчитель музики повинен вміти виховувати учнів таким чином, щоб вони бажали слухати художньо цінну музику, прагнули б до активної музичної діяльності, володіли певною сукупністю знань і навичок музично-виконавського типу, тобто, на наш погляд, вміли б їх виховувати як освічених аматорів музики, здатних взяти участь як в осмисленому і

адекватному сприйнятті музичних явищ, так і в різних видах активного музикування, однією з форм якої є ансамблевий музикування [3].

Отже, виникає завдання використовуючи потяг молоді до аматорського музикування, сприяти збагаченню їхніх інтересів, репертуарно-стильових орієнтирів, прищеплювати їм смак до виконання музики різних епох, народів, жанрів і стилів, удосконалювати методичні засади залучення нових генерацій до самодіяльного музикування у різноманітних, як сольних, так і групових формах виконавської творчості [10]

За висловом І. Хвостової, аматорське музикування як соціально-культурне явище «... виступає формою реалізації сутнісних сил особистості, її самореалізації за допомогою непрофесійного музичної творчості, безкорисливо здійснюваного у вільний час під впливом внутрішньої потреби» [11, с. 5].

У лексикографічній літературі, розкриваючи сутнісне значення з різних позицій, розглядаються такі близькі поняття, як «аматор», «дилетант», «любитель». У великому тлумачному словнику сучасної української мови під терміном «аматорство» мається на увазі заняття якою-небудь справою не як професією, а через любов до неї.

Близьким за значенням є і поняття «дилетантства», значення якого походить від латинського *delecto* – насолоджуюся, тішусь, розважаюся. Виявленню спільності й відмінності між професійним, аматорським і дилетантським музикуванням присвятив своє дослідження А. Сухотін [10]. Науковець зазначив, що ці явища споріднюють такі риси, як відсутність глибоких і всебічних професійних знань, тобто належної підготовки, як основи досягнення результатів високого рівня, а також відсутність формальної відповідальності за якість своєї діяльності. Зазначається, раніше поняттю «дилетант» не надавали зневажливого відтінку. Однак сьогодні розуміння дилетантизму набуло негативного відтінку і розуміється як поверхнева підготовка того, хто займається наукою або мистецтвом без спеціальної професійної освіти, не володіючи достатніми знаннями і вміннями. Негативний відтінок посилюється уявленням про поширений тип так званого «дилетанта-агресора», який, завдяки невдоволенню обраним ним полем професійної діяльності, прагне випробувати свої сили і «на чужих територіях» [4]. Таким чином, поняття дилетантизму виступає синонімом «недостатній професіоналізм» і «неадекватна самооцінка».

На відміну від дилетанта, любитель, діючи також на основі внутрішнього потягу до музично-художніх переживань, відчуває духовну потребу в спілкуванні з видатними художніми явищами, не претендуючи при цьому на значимість своїх власних спроб, а трактуючи їх як шлях до отримання емоційно-естетичного, психологічного задоволення, до спілкування і пізнання духовно цінних естетичних, художніх вражень.

Відзначимо також і відмінності між характером прояву творчих випробувань. Вони полягають в

тому, що любитель у своїх творчих випробуваннях досить вимогливий до себе і розуміє, що вони не підлягають оприлюдненню, тобто – не претендує на визнання своєї творчої індивідуальності, унікальності, професіоналізму. Його творчі випробування суб'єктивно цінні тим, що дають йому певне задоволення, а об'єктивно – наближують до розуміння основ музичної творчості, сприяють оволодінню логікою музично-інтонаційного розвитку і тим самим – більш глибокому та адекватному сприйняттю музичних явищ. Залежність якості сприйняття від випробувань такого роду, від практично-музичних дій неодноразово підкреслювали психологи – Л. Виготський, В. Медушевський, С. Шип та ін.

У зміст поняття «любитель» вкладається більш позитивний відтінок: підкреслюється, що це аматор, який відчуває внутрішню потребу до мистецтва, потреба в переживанні художніх почуттів, головним для якого є відчуття причетності до досягнень видатних діячів і відсутність претензії на визнання результатів своєї власної діяльності соціумом. Поняття музичного аматорства використовується в протиставленні з уявленнями про професійно-музичну діяльність. Так, Н. Селезньова вважає визначальними високу ступінь довільності, усвідомленості, прийняття на себе обов'язків [9].

Отже, освічений любитель музики – це певним чином підготовлена особистість, яка відчуває потребу в постійних художніх враженнях, здатна самостійно, адекватно і аргументовано оцінити їх, прагне самостійно поглиблювати свої знання і розуміння музичного мистецтва, брати участь в активних формах музикування з метою задоволення потреби в самовираженні і збагачення своїх знань у сфері мистецтва. Його ознаками є:

- сформована потреба в музично-художніх переживаннях і враженнях;
- цілеспрямоване вдосконалення своєї ерудованості, здатності до поглибленого розуміння художньої сутності музичних феноменів;
- переживання сприйняття музики як духовно-опосередкованого спілкування авторами й виконавцями музичних творів;
- прояв активності у сфері вдосконалення своїх музичних здібностей, потяг до опанування активних форм музичної діяльності.

Значимість музичного аматорства в його розвинених формах полягає в тому, що, на думку науковців, рівень музичної культури, освітньо-музичного середовища, освіченості суспільства, створює базу для високих досягнень професіоналів: завдяки широкому колу людей, причетних до музичного мистецтва, підвищується можливість виявити обдарованість, талановитість, геніальність особистостей, діяльність яких стає кульмінацією і еталоном подальшого культурно-мистецького поля [7].

Всі ці особливості майбутніх фахівців мають враховуватися у процесі організації діяльності аматорських шкільних ансамблів. При цьому

студенти мають бути готові до виконання цілого комплексу функціональних обов'язків, а саме: організатора й вихователя, який досягає об'єднання юних музикантів у творчий колектив; фахівця, який розуміється на специфіці різних форм ансамблевого музикування, здатен робити обробки й аранжування творів, розраховані на певний склад та рівень підготовки учасників ансамблю; педагога, який навчає індивідуального та колективного музикування учнів; менеджера творчого колективу, який забезпечує його репетиційну та прилюдно-виконавську діяльність тощо.

Зауважимо, що в межах типового навчального плану музично-педагогічних ВНЗ відсутні спеціальні дисципліни, на яких мала б здійснюватися підготовка фахівців такого профілю, а більшість навичок, потрібних керівнику ансамблем музикуванням, формується на різних дисциплінах, в узагальненому вигляді.

Зауважимо також, що для майбутнього фахівця є нереальним оволодіння технологією співу в різних стилях (класичному, народному, естрадному, джазовому тощо), гри на різних інструментах (духових, ударних, струнних, клавішних тощо). З цього погляду визначальним стає розуміння майбутнім фахівцем принципово важливих закономірностей їх утворення та знання визначальних для певного стилю або музичного інструменту специфіки. Так, спільними для формування усіх видів музично-виконавської діяльності є: примат внутрішніх слухових уявлень, логіка формування виконавсько-рухових навичок, за М. Бернштейном, розвиток слухового й м'язового самоконтролю, роль усвідомлення логіки будови й розвитку музичних структур для «охоплення» цілісного феномена та їх довільного запам'ятовування й виконання. Особливого значення набуває формування педагогічно спрямованої рефлексії, розвиток якої уможливує оптимальну побудову занять із вихованнями, наприклад, розуміння загальних принципів формування виконавських навичок, способів їх алгоритмізації, перетворення зовнішнього контролю до автоматизованого самоконтролю, оволодіння способами подолання скрутності м'язово-виконавського апарату тощо.

З цього погляду, ефективними шляхами оптимізації процесу підготовки студентів до керівництва музичними ансамблями є забезпечення її цілісності на засадах двох взаємозалежних тенденцій: посилення інтегративно-координаційного характеру навчального процесу та формування у студентів здатності до самостійного узагальнення та адаптації змісту отриманої освіти з метою його цілеспрямованого використання у вирішенні актуальних професійних задач. Отже, з одного боку, важливо посилювати інтеграційні процеси в організації навчання, а з іншого – формувати у студентів здатність до узагальнення й спеціалізації отриманих на заняттях ЗУН.

Шляхами реалізації інтеграційних процесів є посилення міжпредметних зв'язків, використання сучасних інформаційно-комунікативних технологій

як засобу координації педагогічних дій, побудова навчання на основі цілеспрямованого формування компетентності студентів, яка забезпечує успішне керівництво музичними ансамблями. зокрема: розвинені слухові явища та навички диференційованого аналізу (інтонаційного, поліфонічного, метроритмового); володіння основами технології виконавства в співі, гри на інструменті і акомпануванні, у самостійній і творчій інтерпретації музичних творів, їх аранжуванні задля пристосування до специфічного складу виконавців і можливостей учасників групи; володіння основами методики роботи з музичними ансамблями різних типів; вмінням розуміти вокальні й інструментальні твори на засадах усвідомлених внутрішніх слухових уявлень; здатність варіативно застосовувати засвоєні знання на практиці, відповідно до контекстних умов [5; 8]

Відтак, нагальною вимогою успішної підготовки майбутнього фахівця є взаємних рух інтегративних тенденцій предметної системи та формування здатності до самостійного узагальнення й перенесення набутих ЗУН і їх адаптації відповідно

специфічним завданням, які виникають у діяльності керівника шкільними самодіяльними ансамблями.

Підготовка студентів до роботи із музичними ансамблями є важливим і невідкладним завданням сучасної музичної педагогіки. Формування в майбутніх фахівців здатності до керівництва музично-ансамблевою діяльністю потребує оволодіння складним комплексом особистісних властивостей, навичок і вмінь, компетентностей, які в навчальному процесі формуються у студентів на різних заняттях фрагментарно й не системно.

Оптимізація цього процесу забезпечується двома взаємопов'язаними тенденціями: посиленням інтегративно-координаційних процесів у організації навчального процесу та формуванням у студентів здатності до узагальнення й адаптації змісту отриманої освіти, її спрямування на вирішення актуальних фахових завдань.

Подальшого дослідження потребує обґрунтування методики, здатної забезпечити успішний формуально-виконавський вплив на підготовку учасників самодіяльного музичного ансамблю.

ЛІТЕРАТУРА

1. Арзаманов Ф. О некоторых особенностях многоголосия в китайской народной музыке. / Ф. Арзаманов // Музыка народов Азии и Африки. – Вып. 5. – М., 1987. – С. 235-268.
2. Біла Н. Л., Штурман Н. О Ансамблево музикування: до сутності поняття / Н. Л. Біла, Н. О. Штурман // Наукові записки [Ніжинського державного університету ім. Миколи Гоголя]. Психолого-педагогічні науки. – 2014. – № 2. – С. 40-46.
3. Брылин Б. А. Педагогические основы музыкально-творческого развития учащихся старших классов в современных формах досуга : дис.... д-ра пед. наук : 13.00.01 / Б. А. Брылин.— Винница, 1997. – 450 с.
4. Дилетант // Риман Г. Музыкальный словарь: в 3 т. / [Гуго Риман; пер. с 5-го нем. изд. и доп. под ред. Ю. Энгеля]. – М.: П. Юргенсон, 1901. – Т. 1. : А – И. – С. 465.
5. Кьон Н. Г. Функції сольфеджіо у формуванні навичок самостійного музикування студентів музично-педагогічного навчального закладу / Н. Г. Кьон, Т. В. Мажара // Науковий вісник ПДПУ ім. К. Д. Ушинського. Спецвипуск. Мистецька освіта: сучасний стан і перспективи розвитку. – Одеса, 2007. – Ч. 2. – С. 45–51.
6. Моїсеєва М. А. Теоретико-методичні основи навчання ансамблевої гри : навч.-метод. посіб. для викладачів і студентів мистецьких навч. закладів / М. А. Моїсеєва. – Житомир, 2002. – 208 с.
7. Олексюк О. М. Педагогіка духовного потенціалу особистості : сфера музичного мистецтва : навч. посіб. / О. Олексюк, М. Ткач. – К. : Знання України, 2004. – 264 с.
8. Петров А В. Концептуальные основы межпредметных связей /А. В. Петров, А. И. Гурьев // Инновационные процессы в системе современного образования : Материалы Всероссийской Научно-практической конференции. – Горно-Алтайск, 1999. – 160 с
9. Селезнева Н. О. Професіоналізм хормейстера. Психологічний та культурно-історичний аспекти : автореф. дис... канд. мистецтвознавства : 17.00.03 / Н.О Селезнева. – Одеса, 2004. – 20 с.
10. Сухотин А. Парадоксы науки // А. Сухотин [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://n-t.ru/ri/sh/pn05.htm>.
11. Хвостова И. А. Социально-педагогические условия развития любительского музицирования / Ирина Алексеевна Хвостова : Дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02 : Тамбов, 2000. – 197 с.

Ван Чжун,
аспірант,

*Государственное учреждение «Южноукраинский национальный педагогический университет имени К. Д. Ушинского»,
ул. Старопортофранковская 26, г. Одесса, Украина*

ТЕОРИЯ И ПРАКТИКА ПОДГОТОВКИ СТУДЕНТОВ К РАБОТЕ С МУЗЫКАЛЬНЫМИ АНСАМБЛЯМИ

В статье рассмотрена проблема подготовки студентов к работе со школьными самодіяльними музикальними ансамблями. Проблема их создания и распространения является актуальной для современной

мировой педагогики, что объясняется свойствами музыкального искусства и интересом школьной молодежи к музыке.

Рассмотрены исследования ученых, которые показывают, что участие школьников в любительских формах ансамблевого музицирования является эффективным способом организации свободного времяпрепровождения учащихся, способом противостояния негативным соблазнам, через которые проходит значительная часть современной молодежи.

Рассмотрены работы социологического характера, в которых засвидетельствовано, что сегодня подавляющее большинство школьников безразлично к классической музыке: их интерес ограничивается развлекательными жанрами, восприятие которых не требует духовных усилий и погружения в богатый, но непростой мир художественных переживаний.

Ограниченность музыкальных интересов школьников рассматривается как фактор, который существенно снижает степень полезности самодеятельных форм музицирования, формирования у них музыкально-вкусовых эталонов, «иммунитета» против музыкальных явлений низкого художественного качества.

Доказано, что решение данных задач достигается на основе грамотного педагогического руководства музыкальной самодеятельностью школьников, которое обеспечивается их всесторонней подготовкой к выполнению сложного комплекса организационно-воспитательных и музыкально-образовательных функций.

Охарактеризована сущность понятий «музыкально-любительская деятельность», «просвещенный любитель музыки», выявлено их отличие от сущности дилетантизма. Выделены признаки, характеризующие любителя музыки:

- ярко выраженная потребность в музыкально-художественных переживаниях и впечатлениях;
- стремление к совершенствованию своей эрудиции, способности к углубленному пониманию художественной сущности музыкальных феноменов;
- переживание восприятия музыки как духовно-опосредованного общения авторами и исполнителями музыкальных произведений;
- проявление активности в процессе совершенствования своих музыкальных способностей.

Выявлена роль дисциплин типового учебного плана в подготовке будущих специалистов как руководителей музыкальных ансамблей. Отмечается, что их содержание не обеспечивает достаточного внимания к освоению студентами форм и методов руководства малыми творческими коллективами, что приводит к определенной стихийности и фрагментарности их подготовки к этому виду профессиональной деятельности.

Охарактеризовано содержание подготовки будущих руководителей музыкального ансамбля с учетом свойственных им, функций: организаторской, воспитательной, образовательной, менеджерской. Обоснованы требования к подготовке будущих специалистов к практическим занятиям с самодеятельными школьными ансамблями: воспитания чувства коллективизма, формирование вокальных и инструментальных навыков, развитие способности школьников к согласованию своих действий в процессе коллективного исполнительского творчества, готовность чередовать роли лидера и ведомого в процессе музицирования, владение навыками сценической культуры.

Доказано, что формирование у будущих специалистов готовности к руководству музыкально-ансамблевой деятельностью требует развития определенных личностных качеств – коммуникабельности, способности быть эмоционально открытым, убедительным, что становится возможным при условии обладания профессиональной компетентностью.

Выделен комплекс компетентностей, которые лежат в основе успешного руководства музыкальными ансамблями: владение основами технологи исполнительства в пении, игре на инструменте и аккомпанировании, умение самостоятельно и творчески интерпретировать музыкальные произведения, аранжировать их, приспособляя к специфическим составам исполнителей и возможностям участников группы, владение основами методики работы с музыкальными ансамблями разных типов, способность применять усвоенные знания на практике, варьируя их в соответствии с различными контекстными условиями.

Обоснованы пути оптимизации процесса подготовки студентов к руководству музыкальными ансамблями, представляющие собой две взаимосвязанные тенденции: усиление интегративно-координационных процессов в организации учебного процесса и формирование у студентов способности к самостоятельному обобщению и адаптации содержания полученного образования с целью целенаправленного использования в решении актуальных профессиональных задач.

Рассмотрены возможные пути реализации интеграционных процессов, в числе которых усиление межпредметных связей, использование современных информационно-коммуникативных технологий как способа координации педагогических действий, построение обучения на основе принципов консолидации.

Дальнейшего исследования требует подготовка студентов к овладению технологиями формирования у музыкантов-любителей инструментально-исполнительских навыков.

Ключевые слова: музыкальный ансамбль; школьная самодеятельность, руководство музыкальным ансамблем, интегративные процессы, творчество.

Wan Zhung,

State institution «South-Ukrainian National Pedagogical University named after K. D. Ushynsky»,
26, Staroportofrankovskaya Str., Odessa, Ukraine

THEORY AND PRACTICE OF TRAINING STUDENTS IN THE WORK WITH MUSICAL ENSEMBLES

The problem of training students in the work with school amateur musical ensembles is considered in the article. The problem of their creation and dissemination seem to be topical for the modern world pedagogy, which can be explained by the properties of musical art and the interest of school youth in music. The researchers' studies which show that school children's participation in amateur forms of ensemble music making is an effective way of the organization of their free time, a means of their confrontations to negative temptations through which a significant part of youth go through are examined.

The works of sociological character in which it has been attested that today the majority of pupils is indifferent to classical music are studied: their interest is limited by the entertaining genres the perception of which does not require any spiritual efforts or immersion into the rich complicated world of artistic experiences.

The limited musical interests of schoolchildren is considered as a factor which essentially decreases the degree of usefulness of amateur forms of music making, the formation of their musical taste standards, «immunity» against musical phenomena of low artistic quality.

It has been proved that the solution of the designated tasks can be achieved on the basis of competent pedagogical guidance of musical schoolchildren's independent activity which might facilitate their comprehensive preparation for the implementation of a complex set of organizational, educational and musical-educational functions.

The essence of the notions «musical-amateur activity», «enlightened music lover» has been characterized; their difference from the essence of dilettantism has been detected:

- a clearly expressed need for musical and artistic experiences and impressions;
- the desire to improve their erudition, the ability to deepen the understanding of the artistic essence of musical phenomena;
- the experience of music perception as a spiritually-mediated communication by authors and performers of musical works;
- manifestation of activity in the process of improving their musical abilities.

The role of the disciplines constituting an average curriculum in the training system of future specialists as leaders of musical ensembles has been designated. It is noted that their contents do not provide enough attention to students' mastering of forms and methods of small creative teams leadership, which leads to certain spontaneity and fragmentation of their training in this kind of professional activity.

The contents of the future musical ensemble leaders, taking into consideration the corresponding functions, have been characterized: organizational, educational, managerial. The requirements to the future specialist training in practical classes within amateur school ensembles have been substantiated: nurturing a sense of collectivism, formation of vocal and instrumental skills, development of schoolchildren's ability to harmonize their actions in the process of collective performing creativity, readiness to alternate the role of a leader and follower in the process of playing music, mastering the skills of scenic culture.

It has been proved that the formation of future specialists' readiness for leadership of musical and ensemble activity requires the development of certain personal qualities – sociability, the ability to be emotionally open, persuasive, which becomes possible if one has professional competence.

A complex of competences which form a basis for successful leadership of musical ensembles has been determined: mastering the basics of performance technology in singing, playing a musical instrument and accompanying; the ability to interpret musical works, arrange them independently and creatively, adapting to the specific composition of performers and group members' capabilities; possession of the fundamentals of the methodology of working with musical ensembles representing different types; the ability to apply the acquired knowledge in practice, varying them according to different context conditions.

The ways enabling optimization of the process of training students in leading musical ensembles which represent two interconnected tendencies have been grounded: strengthening of integrative-coordination processes in the organization of the educational process and the formation of students' ability to independently communicate and adapt the contents of the obtained education with the purpose of its use in solving actual professional problems.

Some possible ways of realization of integrative processes have been considered, including strengthening of inter-subject connections, the use of modern information and communication technologies as a way of coordinating pedagogical actions, building education based on the principles of consolidation.

Training students in mastering formation technologies of musicians-amateurs' instrumental-performing skills needs further research.

Key words: a musical ensemble, school amateur performance, leadership of a musical ensemble, integrative processes, creativity.

Подано до редакції: 1.03.2017 р.

Рекомендовано до друку: 14.03.2017 р.

Рецензент: д.пед.н., професор А. М. Богуш